

1. INSTITUCIONS DE L'ESTAT

1.1. ACTIVITAT LEGISLATIVA ESTATAL

A cura de Francesc de Carreras i Juan Carlos Gavara

Llei orgànica 1/1999, de 5 de gener, de reforma de l'Estatut d'Autonomia del Principat d'Astúries aprovat per la Llei orgànica 7/1981, de 30 de desembre (BOE núm. 7, de 8 de gener).

Llei orgànica 2/1999, de 7 de gener, de reforma de l'Estatut d'Autonomia de la Rioja aprovat per la Llei orgànica 3/1982, de 9 de juny (BOE núm. 7, de 8 de gener).

Llei orgànica 3/1999, de 8 de gener, de reforma de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears aprovat per la Llei orgànica 2/1983, de 25 de febrer (BOE núm. 8, de 9 de gener).

Llei orgànica 4/1999, de 8 de gener, de reforma de l'Estatut d'Autonomia de Castilla i Lleó aprovat per la Llei orgànica 4/1983, de 25 de febrer (BOE núm. 8, de 9 de gener).

Llei orgànica 12/1999, de 6 de maig, de reforma de l'Estatut d'Autonomia d'Extremadura aprovat per la Llei orgànica 1/1983, de 25 de febrer (BOE núm. 109, de 7 de maig).

Aquestes lleis orgàniques s'han d'integrar en el procés de la tercera de les reformes dels estatuts d'autonomia de les comunitats autònomes que havien accedit per la via de l'art. 143 CE. Aquests estatuts ja havien estat reformats anteriorment d'una manera més o menys generalitzada amb la finalitat d'unificar la convocatòria de les eleccions autonòmiques i, en segon lloc, per tal d'incorporar als diferents estatuts les competències adquirides en virtut de la Llei orgànica 9/1992, que va dur a terme la primera gran ampliació i transferència de noves competències a les comunitats autònomes que havien accedit a l'autonomia per la via de l'art. 143 CE i que havia donat contingut a la previsió d'ampliació de competències en el sentit

expressat per l'art. 148.2 CE. La principal conseqüència d'aquesta segona reforma dels estatuts va ser que els controls i les condicions d'exercici establerts per l'Estat en les competències transferides a través de la Llei orgànica 9/1992 van desaparèixer amb la incorporació d'aquestes competències en els diferents estatuts d'autonomia.

La reforma d'aquests estatuts s'ha adreçat fonamentalment a aprofundir la capacitat d'autogovern per tal de permetre que les diferents comunitats autònomes puguin accedir als continguts màxims de competències dins del marc constitucional i articular unes reformes institucionals que facilitin el funcionament i el paper del Parlament regional. De tota manera, la reforma opera en

un pla formal i simbòlic d'abast ampli (amb nombroses modificacions o ampliacions sobre un articulat originari). En realitat es tracta, des d'un punt de vista pràctic, d'una ampliació de competències que ja exercien les diferents comunitats. La principal novetat de caràcter material rau en la introducció de la possibilitat de dissolució anticipada de l'assemblea per decisió del president de la comunitat respectiva amb una sèrie de particularitats que analitzarem més endavant. En aquest aspecte institucional també cal incloure la modificació introduïda en els diferents estatuts mitjançant la qual s'especifica que la comunitat ha de fer una atenció especial al dret consuetudinari de cada comunitat, on hi hagi aquestes particularitats.

La modificació del sostre competencial s'ha realitzat mitjançant una ampliació de les competències exclusives, de les competències de desplegament normatiu i execució i també de les competències executives de la comunitat. Aquestes noves competències eren exercides a la pràctica per les comunitats i, de fet, les reformes anteriors havien incorporat als estatuts algunes d'aquestes competències. D'altra banda, a través d'aquestes reformes algunes de les competències de desplegament normatiu i d'execució segons la redacció originària de cada estatut passaran a formar part de les competències exclusives de les diverses comunitats; d'aquesta manera es compleix la finalitat d'homogeneïtzar el sistema general de distribució de competències. En matèria competencial, cal destacar la possibilitat que les comunitats sol·licitin al Govern l'adscripció d'una unitat del Cos Nacional de Policia per dur a terme les funcions de vigilància i protecció dels edificis i les instal·lacions de la comunitat.

D'altra banda, les reformes que han afectat l'organització i el funcionament de les assemblees legislatives autonòmiques han estat nombroses. Es pot destacar la supressió de les normes que prohibien que els diputats cobressin una retribució fixa o l'augment de les competències específiques de l'assemblea que afecta sobretot aspectes relacionats amb el control. La novetat principal en l'àmbit del funcionament de les relacions entre l'assemblea legislativa i els governs autonòmics la trobem en la introducció de la competència del president per acordar la dissolució anticipada de l'assemblea legislativa. El tret més original en la regulació d'aquesta institució és el fet que, en cas que sigui utilitzada, la durada del mandat de la nova assemblea estarà limitada temporalment pel terme natural de la legislatura originària; és a dir, hi ha d'haver convocatòria de noves eleccions el quart diumenge de maig del quart any, període en què finalitza la legislatura originària. La utilització d'aquesta possibilitat de dissolució anticipada es regula amb moltes cauteles i límits, ja que, en general, no es podrà adoptar en el primer període de sessions de la legislatura, quan s'estigui tramitant una moció de censura, quan falti menys d'un any per acabar la legislatura, quan hi hagi convocat un procés electoral general o si no s'ha deixat passar un any des de l'última dissolució per aquest procediment. Aquesta possibilitat de dissolució, atès el sistema de bipartidisme que opera a la pràctica en nombrosos sistemes polítics autonòmics, sembla destinada a reforçar els poders presidencials i el sistema gairebé semipresidencialista en què s'han convertit les formes de govern autonòmiques. Aquesta dissolució anticipada presidencial sembla orientada a supòsits en què el president perd la

majoria en el seu grup parlamentari, cosa que pot originar que una qüestió partidista passi a ser resolta pel cos electoral.

Finalment, convé fer una anàlisi breu de caràcter particular pel que fa a cada reforma dels estatuts per remarcar algunes de les singularitats específiques incorporades a través d'aquestes reformes. Aquestes singularitats permeten a la pràctica articular els criteris de diferenciació i asimetria entre les diferents comunitats autònomes.

En relació amb l'Estatut del Principat d'Astúries, es pot destacar el seu reconeixement com a comunitat històrica, l'articulació d'una reserva legislativa que permeti establir mecanismes per a la protecció i promoció del bable, una regulació àmplia de la possibilitat de legislació delegada a favor del Govern autonòmic i la regulació d'un nou procediment de reforma de l'Estatut amb una reducció de la majoria qualificada quan la reforma tingui com a objectiu l'ampliació de competències que no estiguin reservades a l'Estat per la Constitució.

En relació amb l'Estatut de La Rioja, les singularitats més importants són un reconeixement implícit del fet que el territori de La Rioja és superior al de la Comunitat Autònoma (art. 2 de l'Estatut), la fixació de la capital de la Comunitat a Logronyo i un reconeixement més gran de la comarca en el marc de l'organització territorial de la Comunitat. Aquestes modificacions no són alienes a l'origen peculiar d'aquesta Comunitat a partir d'una segregació del

projecte castellanolleonès, però amb una clara voluntat d'aquesta Comunitat de tenir una existència separada de Sòria i de Burgos.

De l'Estatut de les Illes Balears cal destacar sobretot la nova regulació dels consells insulars de les illes de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera en el marc d'una nova regulació de la distribució de competències en el si de la Comunitat i amb conseqüències en l'àmbit urbanístic, la regulació del qual en el text original era una mica ambigua.

En referència a l'Estatut de Castella i Lleó, cal destacar la inclusió definitiva de la província de Segòvia a la Comunitat de Castella i Lleó (art. 2 de l'Estatut), un cop superats els problemes que van obligar a adoptar la Llei orgànica 5/1983, d'incorporació obligatòria per la via de l'art. 144.c CE de la província de Segòvia a la Comunitat de Castella i Lleó. També es pot remarcar el reconeixement de respecte i protecció de la llengua gallega i les altres modalitats lingüístiques als llocs de la Comunitat on s'utilitzen, cosa que representa admetre la complexitat de la realitat lingüística d'aquesta Comunitat.

Per acabar, en relació amb l'Estatut d'Extremadura es pot destacar la supressió de la possibilitat de crear organitzacions supracomarçals (previstes en la redacció originària de l'Estatut) i la menció de la protecció especial del *Fuero de Bayllo* com a regulació específica del dret consuetudinari de la Comunitat.

J. C. G.